

(Genel Kurulda okutulan özet)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'de özellikle 1990'lı yıllarda özel televizyon kanallarının yaygınlaşması ile kültürel alanda yaşanan değişimler artmış ve popüler kültür tartışmaları yoğunluk kazanmaya başlamıştır. Televizyon dünyası insanların en mahrem alanlarına girmeye başlayınca popüler kişilikler ekranları doldurmaya başlamıştır. Çürümüş, yozlaşmış hayatlar haber olarak halka dayatılırken, gerçek sorunlar magazinleştirilerek çözümsüz kalmakta, halkın büyük bir kısmı bu durumdan rahatsızlığını, medyaya duyulan güvensizlik olarak yansıtmaktadır.

"Biz Evleniyoruz", "Biri Bizi Gözetliyor" gibi dizilerde sadece kendilerini düşünen gençler, her şeyden önce hızla zengin olmayı ve programın sonunda medyatik bir ün kazanmayı hedefliyorlar. Andy Warhol, "Bir zaman gelecek, herkes 15 dakikalığına şöhret olacak" demiştir. Ata'nın annesi Semra Hanım, "Şehit verdim" diyor oğlu için! 15 dakikalık şöhretlerimizin en şöhretlisi olan oğul, gencecik yaşında hayatını bir otel odasında aşırı dozdan kaybediverdi. O evden evlilik çıkmıyor, ancak o ev pek çok şöhret üretmiştir. Gençler, kitap okumak, bilimsel araştırmalar yapmak, insanlığa katkıda bulunmak yerine ekrana çıkmayı değerli bulmaktadır.

Kadınları ve aile içi sorunları reyting malzemesine çeviren ve özel hayatların uluorta sergilendiği kadın programlarında bazı kadınların dertlerini anlatmaları, kendilerini ifade etmeye çalışmaları karşısında toplum olarak hezeyana uğradık.

Söz konusu programlar, toplumumuzun mahremiyet anlayışını kökten değiştirmekte, evin içini genel izleyiciye açarak ailenin kutsallığını zedelemektedir. Magazin türü bu programların etkileri üzerine gecekondulu kadınlarla yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre, kadınların aile içi iletişimlerinin azaldığı, çocukların okuma alışkanlıklarının azaldığı, çocukların programda gördüklerini taklit etme eğilimlerinin arttığı tespit edilmiştir. Kadınların yarısından fazlası çocuklarının televizyonda gördükleri ünlülere ya da yarışmacılara özendiğini belirtmiştir. Kadınların çoğu, bu tür programlardaki görüntülerden rahatsız olduklarını, bu görüntülerin kültürel değerlerin üzerinde değişimler meydana getirdiğini ifade etmektedirler.

Televizyon yöneticileri ucuza mal oluyor ve çok izleniyor diye ekranları bu tür programlara teslim ediyorlar. Bu tür programlarda diğergamlık, fedakarlık, dostluk, şeref, asalet gibi toplum değerleri ayaklar altına alınmakta, ahlaksızlık, sadakatsizlik, terbiyesizlik, hile, entrika gibi kötülükler ikame edilmektedir. Kendi gelecek kuşaklarını mahveden bir ülke olmak

istemiyorsak, eğitimde, kaşıyla verdiğimiz değerleri TV ekranlarının kepçeyle geri almasına karşı çıkmalıyız. Sadece bu yapımları değil, psikiyatrik ve pedagojik açıdan topluma zararlı olacağını düşündüğümüz her türlü yapıyı mercek altına alabilmeliyiz.

Medyada yansıtılan şiddetin de izleyicilerin ruh sağlığı açısından ne derece zararlı olduğu, özellikle çocukların saldırganca tutumları ve davranışları üzerine birçok etkileri olduğu kanıtlanmıştır. Mafya dizileri, gerek içerdikleri aşırı şiddet görüntüleri, gerekse verdikleri açık ve örtülü mesajlarla yasadışılığı özendirmekte ve hatta meşrulaştırmaktadır. Ayrıca, sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanımını teşvik eden ya da kabul edilebilir gösteren sahneler de bu dizilerde yer verilebilmektedir.

Toplumun değer yargılarıyla çatışan, aileyi ve diğer sosyal kurumları değersizleştiren, insan bedenini ve ruhsal değerlerini maddeleştiren, insanlığın ortak değer ve doğrularına aykırı olan her tür aşırılığın denetlenmesi gerekir. Bu denetleme esas olarak otokontrol yöntemiyle yapılmalıdır.

Sonuç olarak; Özel TV'ler kuruluş amaçlarının sadece para kazanma değil, kültür ve eğitim olduğunu unutmamalıdır. Bu tür programlar toplum ve birey üzerinde çok zararlı etkilere sahiptir. Toplumumuzu ayakta tutan değerler, ayaklar altına alınmakta, insanlarımıza kendilerini sonuca götürecek her yolu mübah olarak görmeleri dikte ettirilmektedir. 3894 Sayılı Kanunun 4/e maddesinde sözü edilen "yayınların toplumun milli ve manevi değerlerine ve Türk aile yapısına aykırı olmaması" ve 4/s maddesinde sözü edilen "program hizmetlerinin bütün unsurlarının insan onuruna ve temel insan haklarına saygılı olması" kurallarının bu tür programlarca ihlal edildiği kanısıyla manevi hayatımızı olumsuz olarak etkileyebilecek bu tür programların toplum hayatımıza etkilerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98 inci, İç Tüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince bir Meclis araştırması açılmasını arz ederim.

Dr. Alim TUNÇ
Uşak Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kitle iletişim araçları içinde yer alan televizyon, bireylerin davranışsal ve bilişsel gelişiminde etkili olan, küçük yaşlardan itibaren dünyayı kavramamızın en önemli araçlarından biridir. Türkiye'de özellikle 1990'lı yıllarda özel televizyon kanallarının yaygınlaşması ile kültürel alanda yaşanan değişimler artmış ve popüler kültür tartışmaları yoğunluk kazanmaya başlamıştır. Televizyon dünyası insanların en mahrem alanlarına girmeye başlayınca popüler kişilikler ekranları doldurmaya başlamıştır. Aslında bu popüler kişilikleri yaratan medyanın kendisi olmuştur. Medyada yaşanan bu tür kirlenmişlikten kamu da zarar görmektedir. Çürümüş, yozlaşmış hayatlar haber olarak halka dayatılırken, gerçek sorunlar magazinleştirilerek çözümsüz kalmakta, halkın büyük bir kısmı bu durumdan rahatsızlığını, medyaya duyulan güvensizlik olarak yansıtmaktadır.

"Biz Evleniyoruz", "Biri Bizi Gözetliyor" gibi dizilerde siyasetten uzak olduklarını, pis veya yolsuz olarak niteledikleri kamu yaşamından tiksindiklerini iddia eden yarışmacı gençler, ülkenin gerçeklerinden tamamen uzak ve yaşadıkları dönemin sorunlarına duyarsız görünmektedirler. Sadece kendilerini düşünen gençler, her şeyden önce hızla zengin olmayı ve programın sonunda medyatik bir ün kazanmayı hedefliyorlar. İnsan hikayelerinin anlatıldığı, insan fotoğraflarının bulunduğu bölümler en çok ilgi gören bölümlerdir. Özel hayatlar, zenginler ve sosyetenin yaşamı her zaman merak konusudur. Merak edilen konuların modasının geçmesi mümkün değildir. Andy Warhol, "Bir zaman gelecek, herkes 15 dakikalığına şöhret olacak" demiştir. Ata'nın annesi Semra Hanım, "Şehit verdim" diyor oğlu için! 15 dakikalık şöhretlerimizin en şöhretlisi olan oğul, gencecik yaşında hayatını bir otel odasında aşırı dozdan kaybediverdi. Kısa süreli dikine kat edilmiş bir şöhret macerası neticesinde, baş döndürücü popülariteye sahip olduktan sonra, aynı hızla dikine bir iniş ve sonucunda bir Anadolu kentinin otel odasında hayata veda ediş. Herkesi suçlamak, ölümün, heba edilmiş bir hayatın vebalini herkese atmak mümkün. Ancak hiçbir şey karşımızdaki hazin tabloyu değiştirmiyor, hüznü azaltmıyor. 24 yaşında, hayatının baharında bir gencin, mahremiyet sınırlarını silip süpürdükten sonra "Masum değiliz hiçbirimiz" edebiyatıyla atıp tutmak kolay. O evden evlilik çıkmıyor, ancak o ev pek çok şöhret üretmiştir. Sadece televizyon ekranına çıkmak ve orada bir süre görünmek şöhret olmak için yetiyor. Gençler, kitap okumak, bilimsel araştırmalar yapmak, insanlığa katkıda bulunmak yerine ekrana çıkmayı değerli

bulmaktadır. Hızla yaratılan donanımsız şöhretler, hızla tüketilmekte ve bazı acılara yol açmaktadır. Televizyon karakterleriyle kendilerini özdeşleştirenler, birtakım bunalımlar yaşamaktadır. Özellikle gençler, gerçek dünyadan kaçıp sanal dünyadaki gibi yaşamayı seçmek zorunda kalıyorlar.

Kapı komşusunu bile tanımayan tipler, mahremiyetin tüketildiği ortamlarda, daha öncesinde yüzlerini bile görmedikleri kişilerle dost olup, stüdyoda insanlık dersleri vermeye kalkışıyorlar. Sunucular ise güya barışı, dostluğu ve kardeşliği öğretiyorlarmış. İzleyiciler ise gönüllü röntgenciler olarak, yarışmacı kurbanlara puan vermektedirler. Ancak insanların televizyona çıkmak için veya ekranda kalabilmek için neler yaptıklarını ve her şeyi nasıl manipüle ettiklerini hepimiz görmekteyiz. Çok büyük özelliği olmayan insanlar, sen farklısın, özelliklisin ve önemlisin denilerek şişirilmekte, program bittiğinde asıl sahip oldukları hayata dönmekteler ve medya tarafından kendilerine giydirilen kıyafetin gerçek olmadığını anlamaktadırlar.

Kadınları ve aile içi sorunları reyting malzemesine çeviren ve kadınlar seyretsin diye gündüzleri yayınlanan, özel hayatların uluorta sergilendiği kadın programlarında bazı kadınların dertlerini anlatmaları, kendilerini ifade etmeye çalışmaları karşısında toplum olarak hezeyana uğradık. Çünkü oradaki kadınlar aşklarını, bazıları ise zorla evlendikleri kocalarından ayrılmak istediklerini izleyenleriyle paylaştılar. İnsanların yaşadıkları sıkıntılar, aile içi şiddet mağdurları, izlenme unsurlarını artıran faktörler olmuştur. Bu programlar, seyreden kadınlarda, yalnız olmadıklarını, kendi başlarına gelenlerden daha ağırlarının başkalarının da başına geldiğini göstererek rahatlama duygusu yaratmıştır.

Söz konusu programlar, uzun vadede Türkiye'de toplum üzerinde zararlı psikolojik etkiler yaratacak bir içeriğe sahiptir. Bu programlar, toplumumuzun mahremiyet anlayışını kökten değiştirmekte, evin içini genel izleyiciye açarak ailenin kutsallığını zedelemektedir. Magazin türü bu programların etkileri üzerine gecekondulu kadınlarla yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre, kadınların aile içi iletişimlerinin azaldığı, çocukların okuma alışkanlıklarının azaldığı, çocukların programda gördüklerini taklit etme eğilimlerinin arttığı tespit edilmiştir. Kadınların yarısından fazlası çocuklarının televizyonda gördükleri ünlülere ya da yarışmacılara özendiğini belirtmiştir. Kadınların çoğu, bu tür programlardaki görüntülerden rahatsız olduklarını, bu görüntülerin kültürel değerlerin üzerinde değişmeler meydana getirdiğini ifade etmektedirler. (Gecekondulu Üzerine Yapılan Araştırmalar. Mert, 2004)

Televizyon yöneten kişilerin büyük bir sorumluluk içinde olması

gerekir. Televizyon yöneticileri ucuza maloluyor ve çok izleniyor diye ekranları bu tür programlara teslim ediyorlar. Toplumsal değerlerimizi, inançlarımızı ve ahlakımızı yok eden; namus, iffet ve haya gibi kavramları literatürümüzden çıkaran bu tür programlarda evlilikler ahır hayatına dönüştürülmek istenmektedir. "Bir yastıkta kocayın" temennileri artık sadece lafta kalmaktadır. Bu tür programlarda diğergamlık, fedakarlık, dostluk, şeref, asalet gibi toplum değerleri ayaklar altına alınmakta, ahlaksızlık, sadakatsizlik, terbiyesizlik, hile, entrika gibi kötülükler ikame edilmektedir. Çeşitli sebeplerle tuttıkları farklı kişilerin kazanması veya kaybetmesi ekran başındakilerin kazanma dürtülerinin tatminini ya da üzülp hiddet duygusunu yaşamalarını sağlar. Diğer yönden bu tür programlar ekran başındakilerin zihinlerini yormalarını, düşünmelerini, akıl yürütmelerini değil, sadece seyretmelerini ve programı kolayca tüketmelerini istemektedir.

Gençlerimiz evlenmek için bile sırf para kazanmak uğruna televizyon programlarına koşuyorlar. Kendi gelecek kuşaklarını mahveden bir ülke olmak istemiyorsak, eğitimde, kaşıkla verdiğimiz değerleri TV ekranlarının kepçeyle geri almasına karşı çıkmalıyız. Sadece bu yapımları değil, psikiyatrik ve pedagojik açıdan topluma zararlı olacağını düşündüğümüz her türlü yapıyı mercek altına alabilmeliyiz. Avrupa'da bu programların benzerlerinin televizyonlarda yayınlanması, bizim televizyonlarımızda da yayınlanmasını haklı çıkarmaz. Avrupa ülkelerinde aile kurumunun neredeyse yok olmasının sebepleri arasında bu tür programların rolü büyüktür. Bu programların rehabilite edilmesi, hatta tamamen kaldırılması hem toplum için hem de bu programların sözde oyuncularının psikolojisi açısından çok önemlidir. Televizyonlardaki bu tür programlarda ünlü olmak ya da maddi çıkar sağlamak uğruna yarışmacıların büründüğü karakterler, izleyenleri derinden etkilemekte , söz konusu programların devamlı izleyicileri bile durumdan şikayetçi olmaktadırlar. Bu tür programlara katılarak bir anda şöhreti yaşayan kişiler, psikolojik tedaviye ihtiyaç duymaktadır. Bu kişiler arzuladıkları değişimi göremeyince; önce sigaraya, ardından alkole daha sonra da uyuşturucuya başlıyorlar. Bunun temelinde medyanın malzeme olarak kullandığı kişileri, işi bitince bir kenara atması yatıyor.

Medyada yansıtılan şiddetin de izleyicilerin ruh sağlığı açısından ne derece zararlı olduğu, özellikle çocukların saldırganca tutumları ve davranışları üzerine birçok etkileri olduğu kanıtlanmıştır. Türkiye'de televizyonlarda şiddet sunumuna bakıldığında araştırma sonuçları paralelinde şiddete aşırı derecede yer verildiğini söylemek mümkündür. Şiddet sunumu en çok izlenen zamanda ana haberlerden başlayarak

neredeyse izleyen tüm programlarda yapılmaktadır. Kan davası, mafya-devlet ilişkilerini vb. konu alan ve doğrudan şiddet üzerine kurulu olduğu söylenebilecek programların yanında, aşk temalı dizilerde de şiddet unsuru yoğun olarak kullanılmaktadır. Programlarda yer verilen şiddetle ilgili bir başka yön de devam eden bazı programlarda (örneğin diziler) şiddetin giderek yoğunlaşmasıdır. Televizyonlarda sunulan şiddetin önemli bir yönü de, "iyi" 'yi temsil edenlerin uyguladıkları şiddetin meşru olarak sunulmasıdır.

Mafya dizileri, gerek içerdikleri aşırı şiddet görüntüleri, gerekse verdikleri açık ve örtülü mesajlarla yasa dışılığı özendirmekte ve hatta meşrulaştırmaktadır. Ayrıca, sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanımını teşvik eden ya da kabul edilebilir gösteren sahneler de bu dizilerde yer verilebilmektedir.

Medyanın görevi, zamanında, gereken ayrıntıları ile doğru olarak, halka ulaştırılmasında kamu yararı bulunan haberleri toplayarak topluma iletmek, böylece toplumun düşünce ve kanaatler edinmesini ve kamuoyunun serbestçe oluşumunu sağlamak, kamu gücünü elinde bulunduranlar üzerinde toplumun denetim aracı olmaktır. Ancak günümüz Türkiye'sinde medya bu görevini geri plana atmış durumdadır ve töhmet altında bulunmaktadır. Toplumun değer yargılarıyla çatışan, aileyi ve diğer sosyal kurumları değersizleştiren, insan bedenini ve ruhsal değerlerini maddeleştiren, insanlığın ortak değer ve doğrularına aykırı olan her tür aşırılığın denetlenmesi gerekir. Bu denetleme esas olarak otokontrol yöntemiyle yapılmalıdır. Medya yapımcıları bu konuda duyarlı olmalı, ancak bu sadece medya yapımcılarının kendi duyarlılıklarına kalmamalı ve yapımcılar üretimlerini yaparken psikolojik, sosyolojik, eğitimsel, iletişim, bilimsel vb. gerekli uzmanlık desteklerini almalıdırlar. Her şeyden önce de medya etiğinin gerektirdiği sorumluluğu hissetmelidirler.

Televizyonda ülke ile ilgili belgesel ve öğretici programlara, kültür yayınlarına, edebiyat ve şiir yapıtlarına, Türk müziği programlarına daha fazla yer verilmeli, kanlı "mafya" ve Güneydoğu'daki "ağalık" sistemini övücü, malum şivelerin kullanıldığı Türk isimlerini yok sayan aldatıcı dramalardan kesinlikle vazgeçilmeli, evlilik müessesesinin kutsallığına gölge düşüren "eş bulma" ve "gelin-kaynana" dizileri ciddi bir şekilde gözden geçirilmeli, kolay para olgusunu yerleştiren altın ve para ödüllü yarışmalar sınırlandırılmalı, sunuculuk görevini ısrarla en seksi kıyafetlerle sunan hanımların yerine iletişim fakültelerinden mezun olmuş, yetenekli ve bilgili gençler alınmalıdır.

Sonuç olarak; Özel TV'ler kuruluş amaçlarının sadece para kazanma değil, kültür ve eğitim olduğunu unutmamalıdır. Bu tür programlar toplum ve

birey üzerinde çok zararlı etkilere sahiptir. Toplumumuzu ayakta tutan değerler, ayaklar altına alınmakta, insanlarımıza kendilerini sonuca götürecek her yolu mübah olarak görmeleri dikte ettirilmektedir. 3894 Sayılı Kanunun 4/e maddesinde sözü edilen "yayınların toplumun milli ve manevi değerlerine ve Türk aile yapısına aykırı olmaması" ve 4/s maddesinde sözü edilen "program hizmetlerinin bütün unsurlarının insan onuruna ve temel insan haklarına saygılı olması" kurallarının bu tür programlarca ihlal edildiği kanısıyla manevi hayatımızı olumsuz olarak etkileyebilecek bu tür programların toplum hayatımıza etkilerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98 inci, İç Tüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince bir Meclis araştırması açılmasını arz ederim.

^ ^

Alim TUNÇ
Uşak Milletvekili ve
39 Milletvekili

- 1.- Alim TUNÇ- Uşak
- 2.- Ahmet ÇAĞLAYAN- Uşak
- 3.- Alaettin GÜVEN- Kütahya
- 4.- Abdullah Erdem CANTİMUR- Kütahya
- 5.- Zafer HİDİROĞLU- Bursa
- 6.- Fahrettin POYRAZ- Bilecik
- 7.- Gülseren TOPUZ- İstanbul
- 8.- Öner ERGENÇ- Siirt
- 9.- Adem TATLI- Giresun
- 10.- Ömer KULAKSIZ- Sivas
- 11.- Bayram ÖZÇELİK- Burdur
- 12.- Harun TÜFEKÇİ- Konya
- 13.- Seracettin KARAYAĞIZ- Muş
- 14.- Muzaffer BAŞTOPÇU- Koceli
- 15.- Faruk AMBARCIOĞLU- Bursa
- 16.- Nevzat DOĞAN- Kocaeli
- 17.- Ahmet YAŞAR- Aksaray
- 18.- Ahmet ERTÜRK- Aydın
- 19.- Şükrü AYALAN- Tokat
- 20.- Eyüp AYAR- Kocaeli
- 21.- Haluk İPEK- Ankara
- 22.- Ayhan Zeynep Tekin BÖRÜ- Adana
- 23.- Remziye ÖZTOPRAK- Ankara
- 24.- Nükhet Hotar GÖKSEL- İzmir
- 25.- Osman Nuri FİLİZ- Denizli
- 26.- Fahri KESKİN- Eskişehir
- 27.- Osman AKMAN- Antalya
- 28.- Özkan ÖKSÜZ- Konya
- 29.- Musa SIVACIOĞLU- Kastamonu
- 30.- Hasan Ali ÇELİK- Sakarya
- 31.- Ayhan Sefer ÜSTÜN- Sakarya
- 32.- Hakan TAŞÇI- Manisa
- 33.- Resul TOSUN- Tokat
- 34.- Hikmet ÖZDEMİR- Çankırı
- 35.- Veli KAYA- Kilis
- 36.- Süleyman TURGUT- Manisa
- 37.- Afif DEMİRKIRAN- Batman
- 38.- Mehmet CEYLAN- Karabük
- 39.- Cevdet ERDÖL- Trabzon
- 40.- Şükrü ÖNDER- Yalova